

***Podstawa
Programowa***
*dla uczniów polskich
uczących się za granicą*

Dokument ***Podstawa programowa dla uczniów polskich uczących się za granicą*** stanowi podstawę do tworzenia lokalnych programów nauczania języka polskiego, historii, kultury, geografii Polski oraz wiedzy o współczesnej Polsce, a także tworzenia materiałów dydaktycznych do kształcenia w tym zakresie.

Redakcja językowa: Jadwiga Turlej, Joanna Woźnicka

© Ministerstwo Edukacji Narodowej, Warszawa 2010

*Adaptacja na potrzeby **Polskiej Szkoły Sobotniej w Macarthur**: Bernadeta Kawa (2017)*

ISBN 978-83-62360-08-6

Skład: Stämpfli Polska Druk: Sowadruk Sp. z o.o

Kompetencje językowe (4-9 lat)

Kompetencje	A – poziom podstawowy	B – poziom średni (średnio zaawansowany)	C – poziom zaawansowany
Słuchanie	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ rozróżnia większość głosek istotnych dla języka polskiego, ■ rozumie proste polecenia, ■ rozumie proste wypowiedzi monologowe i dialogowe, o ile otrzymuje dodatkowe wyjaśnienia, ■ rozumie proste teksty literackie wspierane obrazkami, gestami, rekwizytami i inne teksty kultury, o ile otrzymuje dodatkowe wyjaśnienia; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ rozróżnia głoski współczesnej polszczyzny z wyjątkiem najtrudniejszych, ■ rozumie złożone polecenia, ■ rozumie proste wypowiedzi monologowe i dialogowe bez dodatkowych wyjaśnień, ■ rozumie proste teksty literackie (zwłaszcza pisane współczesną polszczyzną), wspierane obrazkami, gestami, rekwizytami i inne teksty kultury; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ rozróżnia wszystkie głoski współczesnej polszczyzny, ■ rozumie rozbudowane polecenia, ■ rozumie złożone wypowiedzi monologowe i dialogowe, ■ rozumie teksty literackie (zwłaszcza pisane współczesną polszczyzną) i inne teksty kultury;
Mówienie	<ul style="list-style-type: none"> ■ wymawia poznane słowa w sposób na ogół zrozumiały, ■ tworzy, z pomocą nauczyciela, krótką wypowiedź składającą się z prostych zdań, ■ porozumiewa się w prostych sytuacjach komunikacyjnych, ■ stosuje podstawowe formuły grzecznościowe, ■ odtwarza z pamięci rymowanki i inne krótkie, proste teksty; 	<ul style="list-style-type: none"> ■ wymawia poznane słowa w sposób zrozumiały, ■ skutecznie porozumiewa się w codziennych sytuacjach, stosując właściwe formy komunikowania się, ■ uczestniczy w rozmowie, wyraża w prosty sposób własne zdanie, ■ formułuje kilkuzdaniową wypowiedź, opowiada o własnych doświadczeniach, opisuje ludzi, przedmioty, miejsca i sytuacje, ■ formułuje życzenia i zaproszenie, ■ opowiada w prosty sposób akcję utworu oraz opisuje bohaterów i relacje między nimi, a także świat przedstawiony tekstów kultury, ■ stosuje formuły grzecznościowe, ■ recytuje wiersze; 	<ul style="list-style-type: none"> ■ poprawnie wymawia słowa i zwroty, ■ wypowiada się płynnie, ■ opisuje, opowiada, charakteryzuje postać literacką, ■ uczestniczy w rozmowie i w prostej dyskusji, ■ stosuje formuły grzecznościowe, ■ recytuje wiersze, stosując pauzę i intonację;

Kompetencje językowe (4-9 lat)

<p>Czytanie</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ zna wszystkie litery i odpowiadające im głoski, ■ dzieli wyraz na sylaby, ■ czyta na głos i cicho proste, krótkie teksty, ■ rozumie proste i krótkie teksty użytkowe, ■ rozumie proste i krótkie utwory literackie, wspierane materiałem ilustracyjnym, i inne teksty kultury, ■ korzysta z obrazkowych słowników i encyklopedii; 	<ul style="list-style-type: none"> ■ czyta na głos, prawidłowo akcentując wyrazy, ■ rozumie krótkie teksty użytkowe, ■ rozpoznaje formy użytkowe, np. życzenia, zaproszenie, ogłoszenie, list, prosta instrukcja, ■ rozumie krótkie utwory literackie i inne teksty kultury, ■ w tekście literackim zaznacza wybrane fragmenty, określa czas i miejsce akcji, wskazuje głównych bohaterów, ■ wyszukuje w tekście potrzebne informacje, ■ korzysta z obrazkowych słowników i encyklopedii; 	<ul style="list-style-type: none"> ■ czyta na głos, poprawnie i wyraziście krótki i prosty tekst (także nieznany), ■ rozumie utwory literackie i inne teksty kultury, ■ określa podstawowe elementy świata przedstawionego w utworze literackim lub innym tekście kultury, ■ rozumie podstawowe oraz przenośne znaczenie wyrazów w tekście, ■ korzysta ze słowników i encyklopedii;
<p>Pisanie</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ pisze wszystkie małe i wielkie litery, dostrzega różnicę między literą i głoską, ■ przepisuje wyrazy i proste zdania, ■ pisze z pamięci (pojedyncze wyrazy) i ze słuchu (proste zdania), po omówieniu pisowni z nauczycielem, ■ tworzy, z pomocą nauczyciela, krótką wypowiedź składającą się z prostych zdań (opis, pozdrowienia, życzenia), ■ pisze według wzoru krótki tekst o sobie, ■ stosuje podstawowe formuły grzecznościowe, ■ dba o poprawność graficzną polskich liter. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ przepisuje krótkie teksty, ■ pisze z pamięci (kilka wyrazów) i ze słuchu (proste, krótkie teksty), ■ z pomocą nauczyciela tworzy krótką wypowiedź (opis, list prywatny, życzenia, zaproszenie), ■ pisze według wzoru proste teksty na znane mu tematy (np. związane z jego zainteresowaniami), ■ pisze proste teksty związane z poznanymi utworami literackimi i innymi tekstami kultury, ■ stosuje podstawowe formuły grzecznościowe, ■ na ogół pisze poprawnie ortograficznie i stosuje podstawową interpunkcję. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ pisze z pamięci (pojedyncze zdania) i ze słuchu (krótkie teksty), ■ tworzy krótką wypowiedź (dialog, opowiadanie, przepis), ■ tworzy wypowiedź na znane mu tematy (np. związane z jego zainteresowaniami), ■ tworzy wypowiedź związaną z poznanymi utworami literackimi i innymi tekstami kultury, ■ stosuje podstawowe formuły grzecznościowe, ■ zna i na ogół stosuje zasady ortografii i interpunkcji.

Kompetencje językowe (10-13 lat)

Kompetencje	A – poziom podstawowy	B – poziom średni (średnio zaawansowany)	C – poziom zaawansowany
Słuchanie	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ rozróżnia większość głosek języka polskiego (z wyjątkiem najtrudniejszych), ■ rozumie polecenia oraz proste wypowiedzi monologowe i dialogowe, ■ rozumie proste, współczesne utwory literackie wspierane ilustracjami, gestami, rekwizytami i inne teksty kultury, ■ rozumie proste wypowiedzi o charakterze informacyjnym i użytkowym; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ rozróżnia większość głosek języka polskiego, ■ rozumie złożone polecenia, proste instrukcje oraz wypowiedzi monologowe i dialogowe, w tym nadawane za pomocą środków audiowizualnych, ■ rozumie utwory literackie (zwłaszcza pisane współczesną polszczyzną i inne teksty kultury, ■ rozumie wypowiedzi o charakterze informacyjnym i użytkowym; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ rozróżnia wszystkie głoski języka polskiego, ■ rozumie złożone polecenia, proste instrukcje oraz wypowiedzi monologowe i dialogowe, włącznie z wypowiedziami w dyskusjach, ■ rozumie utwory literackie (z różnych epok) i inne teksty kultury, ■ rozumie rozbudowane wypowiedzi o charakterze informacyjnym i użytkowym;
Mówienie	<ul style="list-style-type: none"> ■ wymawia poznane słowa w sposób na ogół zrozumiały, ■ tworzy samodzielnie na ogół poprawną kilkudzaniową wypowiedź, ■ porozumiewa się w typowych sytuacjach komunikacyjnych, ■ stosuje podstawowe formuły grzecznościowe, ■ odtwarza z pamięci proste teksty; 	<ul style="list-style-type: none"> ■ mówi w sposób na ogół zrozumiały, stosując akcent zdaniowy, ■ spontanicznie i w miarę płynnie porozumiewa się w codziennych sytuacjach, stosując właściwe formy komunikowania się, ■ opowiada o własnych doświadczeniach, opisuje ludzi, przedmioty, miejsca i sytuacje, ■ formułuje życzenia, gratulacje, zaproszenia, ■ formułuje w miarę spójną wypowiedź na znane mu tematy (np. związane z jego zainteresowaniami) oraz poznanymi utworami literackimi i innymi tekstami kultury, ■ opowiada akcję utworu, opisuje bohaterów i relacje między nimi, a także świat przedstawiony, w tym nazywa swoje reakcje czytelnicze i wyraża swój stosunek do postaci, ■ uczestniczy w rozmowie, wyraża własne zdanie i uzasadnia je, ■ stosuje zróżnicowane formuły grzecznościowe, 	<ul style="list-style-type: none"> ■ poprawnie wymawia słowa i zdania, ■ wypowiada się płynnie i logicznie, ■ opisuje, opowiada, charakteryzuje postać literacką, streszcza i relacjonuje zdarzenia, ■ rozpoczyna dyskusję i uczestniczy w dyskusji nad poznanymi tekstami kultury, ■ stosuje zróżnicowane formuły grzecznościowe, ■ recytuje utwory literackie, stosując właściwą modulację głosową;

Kompetencje językowe (10-13 lat)

<p>Czytanie</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ zna wszystkie litery i odpowiadające im głoski języka polskiego, ■ czyta na głos i cicho proste teksty literackie i nieliterackie, ■ rozumie proste teksty informacyjne i użytkowe, ■ rozumie proste utwory literackie oraz inne teksty kultury, ■ wskazuje w tekście najważniejsze informacje, ■ korzysta ze słowników dwujęzycznych i encyklopedii; 	<ul style="list-style-type: none"> ■ czyta na głos, prawidłowo akcentując wyrazy i stosuje akcent zdaniowy ■ rozumie dłuższe teksty informacyjne oraz użytkowe, ■ rozróżnia teksty informacyjne i argumentacyjne, ■ odróżnia zdania informujące o faktach od zdań wyrażających opinię, ■ rozumie dłuższe utwory literackie oraz inne teksty kultury, ■ rozpoznaje wpisanego w tekst literacki nadawcę i odbiorcę, ■ rozpoznaje wybrane elementy świata przedstawionego w tekście literackim, ■ korzysta ze szkolnych słowników oraz innych źródeł informacji, ■ rozróżnia oficjalną i nieoficjalną odmianę języka; 	<ul style="list-style-type: none"> ■ czyta na głos, prawidłowo akcentując wyrazy i zachowuje intonację zdania, ■ czyta z pomocą nauczyciela wybrane utwory literackie (z różnych epok) ■ rozumie utwory literackie, informacyjne, użytkowe oraz inne teksty kultury, ■ odróżnia język literacki od nieliterackiego, ■ wyodrębnia wszystkie elementy świata przedstawionego w tekście literackim, ■ korzysta z informacji zawartych w encyklopediach oraz słownikach jednojęzycznych i dwujęzycznych;
<p>Pisanie</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ poprawnie zapisuje wszystkie litery polskiego alfabetu, ■ przepisuje wyrazy i proste zdania, ■ pisze z pamięci i ze słuchu wyrazy i proste zdania, ■ zapisuje proste informacje o sobie, ■ pisze według wzoru proste teksty na znane mu tematy (np. związane z jego zainteresowaniami), ■ tworzy krótką, na ogół poprawną, kilkuzdaniową wypowiedź składającą się z prostych zdań (opis, dialog, pozdrowienia, życzenia), ■ stosuje podstawowe formuły grzecznościowe, ■ na ogół pisze poprawnie ortograficznie i stosuje poprawną interpunkcję; 	<ul style="list-style-type: none"> ■ zapisuje dyktowane teksty, ■ opisuje wydarzenia, swoje przeżycia i doświadczenia, ■ tworzy wypowiedź związaną z poznanymi utworami literackimi i innymi tekstami kultury oraz na znane mu tematy (np. o jego zainteresowaniach), ■ tworzy proste wypowiedzi pisemne w wybranych formach gatunkowych (opis, charakterystyka, opowiadanie, dialog, list prywatny, kartka z dziennika, ogłoszenie, zaproszenie, życzenia, notatka), ■ sporządza plan wypowiedzi, ■ stosuje formuły grzecznościowe, ■ pisze poprawnie pod względem ortograficznym i interpunkcyjnym; 	<ul style="list-style-type: none"> ■ sporządza notatkę z tekstu czytanego, ■ swobodnie tworzy wypowiedzi pisemne w poznanych formach gatunkowych, stosując urozmaicone słownictwo, ■ stosuje w wypowiedzi pisemnej odpowiednią kompozycję i układ graficzny, ■ posługuje się oficjalną i nieoficjalną odmianą języka, ■ pisze poprawnie pod względem ortograficznym i interpunkcyjnym;

Kręgi tematyczne

4 – 9 lat	10 – 13 lat
<p>Ja i moi bliscy:</p> <ul style="list-style-type: none">■ podstawowe informacje o sobie (imię, nazwisko, wiek, miejsce zamieszkania);■ wygląd zewnętrzny;■ umiejętności i zainteresowania;■ emocje, marzenia, świat wyobraźni;■ najbliższa rodzina;■ przyjaciele, koledzy;	<p>Ja i moi bliscy:</p> <ul style="list-style-type: none">■ dane osobowe (imię, nazwisko, wiek, adres, data i miejsce urodzenia);■ wygląd zewnętrzny i cechy charakteru;■ zainteresowania, hobby;■ uczucia, emocje, marzenia, świat wyobraźni;■ zawody i umiejętności;■ rodzina i relacje rodzinne;■ przyjaciele, koledzy, znajomi;
<p>Dom i otoczenie:</p> <ul style="list-style-type: none">■ dom (pomieszczenia, meble);■ zabawki;■ podwórko, plac zabaw;■ ciekawe miejsca;	<p>Dom i otoczenie:</p> <ul style="list-style-type: none">■ dom (pomieszczenia, wyposażenie);■ otoczenie domu (ogród, ulica);■ najbliższa okolica;■ atrakcje w miejscu zamieszkania.
<p>Życie codzienne:</p> <ul style="list-style-type: none">■ kalendarz (miesiące, dni tygodnia, godziny, pory dnia);■ podstawowe czynności dnia codziennego;■ moja klasa i obowiązki szkolne;■ gry, zabawy, koła zainteresowań;■ żywienie (artykuły spożywcze, posiłki i potrawy);■ zakupy (kupowanie, sprzedawanie, cyfry i liczby);■ usługi (np. biblioteka);■ ubranie (części garderoby);	<p>Życie codzienne:</p> <ul style="list-style-type: none">■ kalendarz (miesiące, dni tygodnia, godziny, pory dnia, plan dnia/tygodnia/miesiąca);■ codzienne czynności i obowiązki;■ moja klasa i szkoła;■ rozrywki (np. kino, park rozrywki);■ żywienie (artykuły spożywcze, posiłki i potrawy, ich przygotowanie, sposoby odżywiania się);■ zakupy (sklepy, towary, miary i wagi, pieniądze);■ usługi (np. poczta, fryzjer);■ ubranie i moda.
<p>Zdrowie i sport:</p> <ul style="list-style-type: none">■ najważniejsze części ciała;■ czystość i schludność;■ umiejętności sportowe;■ samopoczucie;	<p>Zdrowie i sport:</p> <ul style="list-style-type: none">■ części ciała i higiena osobista;■ choroby i leczenie;■ zdrowa żywność;■ dyscypliny i wydarzenia sportowe;■ sprzęt i obiekty sportowe.

<p>Podróże i turystyka:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ wakacje; ■ ciekawostki turystyczne; ■ komunikacja lokalna. 	<p>Podróże i turystyka:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ wakacje i wypoczynek; ■ znane miejsca, obiekty / informacja turystyczna; ■ środki transportu.
<p>Środowisko naturalne:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ pogoda, pory roku; ■ rośliny i zwierzęta. 	<p>Środowisko naturalne:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ klimat, pogoda, pory roku; ■ rośliny i zwierzęta; ■ ochrona przyrody.
<p>Technika, media:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ domowe urządzenia techniczne; ■ telewizja, radio, internet. 	<p>Technika, media:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ odkrycia i wynalazki; ■ urządzenia techniczne; ■ radio, telewizja, prasa, internet.
<p>Wiedza o Polsce:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ symbole narodowe; ■ znani Polacy; ■ święta i zwyczaje; ■ polonica w miejscu zamieszkania. 	<p>Wiedza o Polsce:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ wybitni twórcy kultury i ich dzieła; ■ święta, tradycje i zwyczaje; ■ polonica w miejscu zamieszkania.
<p>Zdrowie i sport:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ najważniejsze części ciała; ■ czystość i schludność; ■ umiejętności sportowe; ■ samopoczucie; 	<p>Zdrowie i sport:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ części ciała i higiena osobista; ■ choroby i leczenie; ■ zdrowa żywność; ■ dyscypliny i wydarzenia sportowe; ■ sprzęt i obiekty sportowe.
<p>Język nauki:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ podstawowe terminy z zakresu wiedzy o języku; ■ podstawowe terminy z zakresu wiedzy o literaturze; ■ podstawowe terminy historyczne i geograficzne. 	<p>Język nauki:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ podstawowe terminy z zakresu wiedzy o języku; ■ podstawowe terminy z zakresu wiedzy o literaturze; ■ podstawowe terminy historyczne i geograficzne.

Historia, geografia, przyroda (4-9lat)

Cele kształcenia

Uczeń:

- zdobywa podstawowe wiadomości na temat historii, geografii i przyrody Polski;
- zdobywa podstawowe informacje o kulturze i społeczeństwie kraju pochodzenia swoich przodków, identyfikuje się z kulturą i tradycją polską, zachowując szacunek dla odmienności kulturowych i tradycji kraju zamieszkania;
- poznaje klasyczne teksty polskiej literatury dziecięcej;
- rozbudza swoje zainteresowania Polską.

Umiejętności

Uczeń:

- określa położenie Polski w Europie;
- opowiada wybrane legendy i podania ilustrujące narodziny państwa polskiego;
- wymienia symbole narodowe, wyjaśnia ich znaczenie, rozpoznaje hymn narodowy;
- wymienia wybrane postaci z historii Polski (Mikołaj Kopernik, Tadeusz Kościuszko, Adam Mickiewicz, Fryderyk Chopin, Jan Matejko, Maria Skłodowska-Curie, Jan Paweł II, Lech Wałęsa);
- opowiada o tradycjach swojej rodziny, tworzy własne drzewo genealogiczne, posługuje się terminami opisującymi pokrewieństwo;
- opowiada, czym zajmowali się jego przodkowie lub znane mu rodziny w Polsce;
- podaje nazwę regionu, z którego pochodzi jego rodzina lub znane mu rodziny polskie, opisuje krajobraz tego regionu i wymienia najważniejsze jego obiekty;
- opisuje różnorodne przyczyny, które mogą prowadzić do emigracji;
- rozpoznaje różnorodność tradycji kulturowej i szanuje odmienności innych narodów;
- opisuje położenie Polski, wymienia obecną i dawne stolice Polski; wymienia najważniejsze miasta, góry i rzeki;
- opowiada o najważniejszych polskich świętach oraz związanych z nimi tradycjach, porównuje polskie tradycje świąteczne ze świętami w kraju zamieszkania; zna na pamięć kilka wybranych polskich wierszy, piosenek i przysłów;
- opisuje polski pejzaż z uwzględnieniem pór roku oraz obyczaje związane z tymi porami roku;
- opisuje krajobrazy Polski: nadbałtycki, nizinny, wyżynny, górski.

Historia (10-13 lat)

Cele kształcenia

Uczeń:

- zdobywa podstawowe wiadomości na temat historii Polski od przyjęcia chrześcijaństwa do czasów Solidarności i odzyskania suwerenności w 1989 r., które pozwolą mu lepiej poznać kraj jego pochodzenia lub pochodzenia jego przodków oraz dostrzec związki teraźniejszości z przeszłością;
- zdobywa podstawowe informacje o kulturze i społeczeństwie kraju pochodzenia swoich przodków; zdobyta wiedza pozwoli mu na pełniejszą identyfikację z kulturą i tradycją polską; będzie mógł konfrontować zdobytą wiedzę o kulturze polskiej z realiami kulturowymi i tradycjami kraju zamieszkania;
- rozbudza swoje zainteresowania dziejami Polski, stawia pytania dotyczące przyczyn i skutków analizowanych wydarzeń historycznych i współczesnych;
- posługuje się zdobytymi pojęciami, przedstawiając własne stanowisko i próbując je uzasadnić.

Temat

Umiejętności

1. Polska – moją ojczyzną/ ojczyzną moich przodków

Uczeń:

- wymienia polskie święta narodowe i państwowe i wyjaśnia ich znaczenie, opowiada o miejscach ważnych dla polskiej pamięci narodowej;
- wymienia i wskazuje na mapie największe skupiska Polaków na świecie, na wybranych przykładach opisuje życie polskiej emigracji;
- rozpoznaje instytucje systemu politycznego współczesnej Polski: dwuizbowy parlament, prezydent, rząd.

2. W Polsce Piastów

Uczeń:

- opowiada legendy o Piaście i Popielu oraz Lechu, Czechu i Rusie;
- wskazuje na mapie Gniezno i państwo Mieszka I;
- opisuje panowanie Mieszka I, umiejscawiając je w czasie i przestrzeni;
- wskazuje przyczyny i wymienia skutki przyjęcia chrześcijaństwa przez Polskę;
- opowiada historię zjazdu gnieźnieńskiego, uwzględniając postacie św. Wojciecha, Bolesława Chrobrego i Ottona III;
- opowiada o znaczeniu koronacji Bolesława Chrobrego;

<p>3. Jadwiga i Jagiełło</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ wskazuje na mapie Wilno i Wielkie Księstwo Litewskie; ■ wyjaśnia przyczyny i wymienia skutki unii polsko-litewskiej; ■ charakteryzuje osobę Jadwigi i wymienia jej zasługi dla kultury polskiej; ■ opowiada o przyczynach i skutkach bitwy pod Grunwaldem.
<p>4. W Polsce za Jagiellonów</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ rozpoznaje zabytki stylu gotyckiego w Polsce, m.in. Kościół Mariacki i ołtarz Wita Stwosza; ■ opowiada o studiach i dokonaniach Mikołaja Kopernika; ■ opisuje życie dworskie w okresie panowania ostatnich Jagiellonów; ■ rozpoznaje arcydzieła literatury i sztuki polskiej okresu jagiellońskiego: Wawel i kaplicę Zygmuntowską, wybrane utwory poetyckie Jana Kochanowskiego.
<p>5. Obrazy z życia polskiego szlachcica</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ opowiada o dworze i folwarku pańszczyźnianym polskiego szlachcica; ■ opisuje prawa i obowiązki szlachcica wobec państwa, omawiając zasady demokracji szlacheckiej.
<p>6. W Rzeczypospolitej Obojga Narodów</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ wyjaśnia, na czym polegała unia lubelska i wskazuje na mapie Rzeczypospolitą Obojga Narodów; ■ opowiada o Rzeczypospolitej jako państwie wielu narodów, kultur i religii; ■ wyjaśnia, na czym polegała wolna elekcja.
<p>7. Z dziejów oręża polskiego w XVII w.</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ sytuuje w czasie i omawia wydarzenia potopu szwedzkiego z uwzględnieniem obrony Częstochowy i postaci Stefana Czarnieckiego; ■ sytuuje w czasie i opisuje wyprawę wiedeńską Jana III Sobieskiego; opowiada o Marysieńce i Janie III Sobieskim w kontekście odsieczy wiedeńskiej i życia codziennego w Wilanowie.
<p>8. Próby reform państwa polskiego i jego upadek</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ wyjaśnia przyczyny osłabienia Rzeczypospolitej w XVIII w.; ■ podaje przykłady naprawy państwa polskiego za panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego z uwzględnieniem roli Komisji Edukacji Narodowej, Sejmu Czteroletniego oraz Konstytucji 3 maja; ■ wyjaśnia, w jakich okolicznościach doszło do upadku państwa polskiego i rozbiorów Polski.
<p>9. U boku Napoleona</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ wskazuje w hymnie narodowym historyczne konteksty związane z Napoleonem; opowiada o postaciach tej epoki: Janie Henryku Dąbrowskim, Józefie Wybickim i księciu Józefie Poniatowskim; ■ rozpoznaje wybrane historyczne konteksty z <i>Pana Tadeusza</i> Adama Mickiewicza: sceny z życia polskiej

<p>10. W okresie niewoli narodowej</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ opowiada o innych formach prześladowań narodowych; ■ zbiera z różnych źródeł informacje o życiu i dokonaniach dla rozwoju kultury polskiej: Stanisława Moniuszki, Henryka Sienkiewicza, Jana Matejki i Stanisława Wyspiańskiego. ■ umiejscawia w czasie powstanie listopadowe i powstanie styczniowe;
<p>11. W odrodzonej Polsce</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ opisuje okoliczności odzyskania niepodległości przez Polskę; ■ wskazuje na mapie granice II Rzeczypospolitej oraz wymienia jej sąsiadów;
<p>12. Polska i Polacy w II Wojnie Światowej</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ przedstawia przyczyny agresji niemieckiej na Polskę; ■ opisuje politykę Stalina i Hitlera wobec Polski; ■ opisuje życie ludności na okupowanych terytoriach Polski z uwzględnieniem losów ludności żydowskiej; ■ omawia formy oporu społeczeństwa wobec okupantów, z uwzględnieniem Armii Krajowej i powstania warszawskiego; ■ opowiada o walkach Polaków na frontach II wojny światowej i o ich powojennych losach.
<p>13. W Polsce zależnej od Związku Radzieckiego.</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ wskazuje na mapie powojenne granice Polski i wymienia jej sąsiadów; ■ opowiada o odbudowie Polski ze zniszczeń wojennych po II wojnie światowej; ■ opowiada o Polsce Ludowej, uwzględniając odbudowę ze zniszczeń wojennych, alfabetyzację, ■ zarządzanie centralne, zależność od ZSRR, dyktaturę partii komunistycznej, cenzurę, ■ opisuje formy oporu społecznego wobec władzy komunistycznej; ■ charakteryzuje rolę Kościoła rzymskokatolickiego w okresie komunizmu, względniacąc postaci: Stefana Wyszyńskiego, Karola Wojtyły i Jerzego Popiełuszki.
<p>14. Za Solidarności i w odrodzonej Polsce</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ opisuje powstanie i działania Solidarności oraz jej wpływ na obalenie komunizmu (używając określeń: strajk, stan wojenny, okrągły stół); ■ opisuje najważniejsze zmiany społeczno-polityczne i gospodarcze, które zaszły w Polsce po 1989 r., ■ w tym wstąpienie Polski do NATO i Unii Europejskiej; ■ wskazuje na mapie nowych sąsiadów Polski po 1991 r.

Geografia (10-13 lat)

Cele kształcenia

Uczeń:

- poznaje najważniejsze cechy środowiska przyrodniczego Polski;
- rozbudza swoje zainteresowania krajem przodków i regionem Polski, z którego pochodzi jego rodzina lub znane mu rodziny polskie.
- zdobywa wiedzę o miastach i regionach Polski;
- poznaje przyczyny zróżnicowania gospodarczego Polski;
- korzysta z atlasu Polski oraz poznaje nazwy geograficzne w języku polskim;

Temat

Umiejętności

1. Polska – na mapie Europy

Uczeń:

- pokazuje Polskę na mapie Europy;
- opisuje położenie Polski, granice oraz wskazuje na mapie jej sąsiadów;
- rozpoznaje główne regiony przyrodnicze Polski oraz wskazuje je na mapie;
- pokazuje na mapie niziny, wyżyny i góry;
- wskazuje na mapie Morze Bałtyckie oraz najważniejsze polskie jeziora i rzeki.

2. Moja Ojczyzna – miejsce pochodzenia rodziny ucznia lub znanych mu rodzin polskich

Uczeń:

- opisuje miejsce i region, z którego pochodzi jego rodzina lub inne znane mu rodziny polskie, opisuje jego środowisko przyrodnicze i tradycje regionalne;
- zbiera informacje o cechach środowiska geograficznego tego regionu i ludziach tam mieszkających;
- posługuje się mapą regionu oraz wskazuje na niej najważniejsze miejscowości, rzeki, obiekty historyczne; poprawnie wymawia nazwę regionu i opisuje ten region na mapie.

3. Krajobrazy Polski

Uczeń:

- opisuje cechy klimatu Polski;
- opisuje krajobrazy: nizinny, wyżynny, pojezierny, górski; wyjaśnia przyczyny różnic między nimi;
- wyjaśnia, na czym polegają zmiany krajobrazów polskich w roku kalendarzowym; opisuje wybrane krajobrazy w różnych porach roku.

4. Człowiek i jego działalność gospodarcza

Uczeń:

- opowiada o rozmieszczeniu ludności na podstawie mapy Polski;
- wymienia największe miasta Polski i wskazuje je na mapie; wymawia poprawnie ich nazwy; wymienia najważniejsze walory turystyczne wybranych miast i regionów Polski;
- opisuje krajobraz wiejski i rolniczy w Polsce; wymienia najważniejsze rośliny uprawne i zwierzęta hodowlane; identyfikuje tradycyjne potrawy polskiej kuchni;
- wymienia najważniejsze surowce mineralne eksploatowane w Polsce;
- wymienia i wskazuje na mapie parki narodowe; opisuje wybrany park narodowy;
- podaje przykłady aktualnych problemów społeczno-gospodarczych współczesnej Polski, korzystając z różnych źródeł informacji (od osób dorosłych, z prasy, radia, telewizji, internetu).

5. Polska we współczesnym świecie

Uczeń:

- opisuje położenie Polski w Unii Europejskiej; zna przebieg wschodniej granicy UE;
- rozpoznaje na mapie Europy połączenia kolejowe, drogowe i lotnicze Polski z innymi krajami, w tym z krajem zamieszkania;
- lokalizuje na mapie największe skupiska Polonii; wyjaśnia przyczyny powstania polskiej diaspory

Wykaz proponowanych lektur i tekstów kultury

I Etap edukacji (5-9 lat)

TEKSTY PODSTAWOWE

- Władysław Bełza, Katechizm polskiego dziecka
- Jan Brzechwa, wiersze dla dzieci (wybór)
- Kornel Makuszyński, Marian Walentynowicz, Przygody Koziołka Matołka
- Julian Tuwim, wiersze dla dzieci (wybór)
- Józef Wybicki, Mazurek Dąbrowskiego (2 pierwsze zwrotki)

Legandy:

- smoku wawelskim
- Artur Oppman, O Warsie i Sawie
- śpiących rycerzach
- Piaście Kołodzieju
- Lechu, Czechu i Rusie

Piosenki i pieśni:

- Zygmunt Gloger, Krakowiaczek jeden
- Mam chusteczkę haftowaną
- Edmund Wasilewski, Płynie Wisła, płynie
- Stary niedźwiedź, Wlazł kotek na płotek (za: Oskar Kolberg)
- Zasiłali górale...
- Kolędy polskie

Peksty kultury polskiej

- Liliana Bardijewska, Zielony wędrowiec
- Wanda Chotomska, Dla najmłodszych
- Jan Grabowski, Puc, Bursztyn i goście
- Joanna Kulmowa, Zasypianki
- Mira Jaworzczakowa, Jacek, Wacek i Pankracek, Oto jest Kasia
- Grzegorz Kasdepke, Kacperiada

WYKAZ PROPONOWANYCH LEKTUR I TEKSTÓW KULTURY

- Katarzyna Kotowska, Jeż
- Maria Kownacka, Plastusiowy pamiętnik
- Maria Kruger, Karolcia
- Anna Onichimowska, Najwyższa góra świata, Sen, który odszedł
- Marian Orłóń, Florentynka
- Joanna Papuzińska, Nasza mama czarodziejka
- Janina Porazińska, Szewczyk Dratewka

- Ewa Szelburg-Zarembina, Idzie niebo ciemną nocą, Królestwo bajki
- Barbara Tylicka, O krakowskich psach i kleparskich kotach,

Filmy:

- Akademia Pana Kleksa
- Bolek i Lolek
- Koziołek Matolek
- Miś Uszatek
- Reksio

Czasopisma, strony internetowe, programy telewizyjne, aktualnie popularne piosenki dla dzieci:

- Wybór według uznania

Wybór polskiego komiksu:

- Papcio Chmiel, Tytus, Romek i A'tomek
- Janusz Christa, Kajko i Kokosz
- I inne pozycje

II Etap edukacji (10-13 lat)

TEKSTY PODSTAWOWE

- Jan Kochanowski, Na dom w Czarnolesie, Na lipę, Na zdrowie
- Ignacy Krasicki, Lew i zwierzęta, Malarze, Ptaszki w klatce, Przyjaciele
- Adam Mickiewicz, Ballady (np. Pani Twardowska, Świtezianka, Powrót taty), Pan Tadeusz (Inwokacja, Koncert Jankiela, Polowanie)
- Juliusz Słowacki, W pamiętniku Zofii Bobrówny, List do matki
- Henryk Sienkiewicz, W pustyni i w puszczy (fragmenty)

Wykaz proponowanych lektur i tekstów kultury

- Bolesław Prus, wybrana nowela (Katarynka, Kamizelka, Z legend dawnego Egiptu)
- Czesław Miłosz (utwory wybrane, np. Świat. Poema naiwne,
- Piosenka o końcu świata, Który skrzywdziłeś, W mojej ojczyźnie)
- Zbigniew Herbert (wiersze wybrane, np. Pan od przyrody, Kamyk, O dwu nogach pana Cogito, Pudełko zwane wyobraźnią)
- Wisława Szymborska (wiersze wybrane, np. Kot w pustym mieszkaniu, Nic dwa razy, Radość pisania, Jarmark cudów)

Teksty kultury do wyboru:

- Adam Bahdaj, Wakacje z duchami
- Lilianna Bardijewska, Dom ośmiu tajemnic
- Paweł Beręsewicz, Co tam u Ciumków?
- Marta Fox, Niebo z widokiem na niebo
- Grzegorz Gortat, Do pierwszej krwi

- Irena Jurgielewiczowa, Ten obcy
- Aleksander Kamiński, Kamienie na szaniecTadeusz Konwicki, Zwierzoczekoupiór
- Janusz Korczak, Król Maciuś I
- Barbara Kosmowska, Buba
- Maria Kruger, Godzina pąsowej róży
- Stanisław Lem, Dzienniki gwiazdowe, Cyberiada
- Bolesław Leśmian, Przygody Sindbada Żeglarza
- Kornel Makuszyński, Szatan z siódmej klasy
- Małgorzata Musierowicz, Jeźycjada (od tomu Noelka)
- Zbigniew Nienacki, Pan Samochodzik i templariusze
- Ewa Nowacka, Małgosia contra Małgosia, Legendy rycerskie
- Joanna Olech, Dynastia Miziołków
- Anna Onichimowska, Duch starej kamienicy, Dziesięć stron świata, Lot komety
- Andrzej Sapkowski, Wiedźmin
- Alfred Szklarski, Tomek w krainie kangurów
- Dorota Terakowska, Władca Lewawu, Córka czarownicy, Dzień i noc czarownicy
- Maciej Wojtyszko, Bromba i inni

Wybór polskiego komiksu:

- Grzegorz Rosiński, Legendarna historia Polski
- Dennis Wojda i Krzysztof Gawronkiewicz, Mikropolis

Wykaz proponowanych lektur i tekstów kultury

- Tadeusz Baranowski, Skąd się bierze woda sodowa i nie tylko
- I inne pozycje

Filmy:

- Antonina Domańska, Historia żółtej cizemki
- Aleksander Ford, Krzyżacy
- Leonard Buczkowski, Skarb
- Andrzej Wajda, Panna Nikt
- Andrzej Maleszka, Magiczne drzewo
- Kazimierz Tarnas, Panna z mokrą głową
- Hubert Drapella, Pan Samochodzik i templariusze
- Jan Łomnicki, Akcja pod Arsenalem
- Elżbieta Jeżewska, W pustyni i w puszczy
- Stanisław Jędryka, Wakacje z duchami, Podróż za jeden uśmiech